



Utrecht University

School of Economics



Naar een gender–inclusieve economie

Janneke Plantenga, U.S.E.



Structuur

- Wat is een gender-inclusieve economie?
- Waarom zouden we een dergelijke economie willen?
- Hoe beoordelen we Nederland vanuit dat perspectief?
- Wat betekent het beleidsmatig?



Wat is een gender-inclusieve economie?

- ‘Inclusief’ verwijst naar ‘open voor iedereen’, niet beperkt tot een bepaalde groep.
- Voorbeeld: “*gender inclusive economic growth → centering gender equality and women’s empowerment in all larger agendas of the international community, international financial and economic system and formations for cooperation and governance*”.
- Gender-inclusief $\leftarrow \rightarrow$ gelijkheid?
- Gender-inclusief $\leftarrow \rightarrow$ diversiteit?
- Gender-inclusieve economie is dus geen vastomlijnd concept, maar een zoektocht.



Waarom zouden we een dergelijke economie willen? (1)

- Omdat mannen en vrouwen gelijk zijn:
 - een gender-inclusieve economie = een gendergelijke economie = een efficiënte economie
- Argumentatie verwijst hier naar optimaal gebruik van het (gelijke) arbeidspotentieel van vrouwen.
- Omdat mannen en vrouwen niet gelijk zijn
 - een gender-inclusieve economie = een genderdiverse economie = een efficiënte economie
- Argumentatie verwijst hier naar optimaal gebruik van het (verschillende) arbeidspotentieel van vrouwen.

In beide gevallen is de redenering gebaseerd op 'untapped market reservoir' en de winst die kan worden gerealiseerd door van dit 'reservoir' gebruik te maken.



Waarom zouden we een dergelijke economie willen? (2)

Enige empirische evidentie:

- Löffström (2009): gelijke arbeidsmarktparticipatie, in personen en in uren, leidt tot stijging in GDP van 14% in Slovenia tot meer dan 40% in Malta, Griekenland en Nederland.
- OXFAM (2014): gelijke arbeidsmarktparticipatie in de VS, de Eurozone and Japan leidt tot een groei in GDP van respectievelijk 9%, 13% and 16%.
- Le Anh (2013): een meer gelijk arbeidsmarktgedrag van mannen en vrouwen in Japan leidt tot een stijging in GDP van 1% tot 7,5% (2004 as a base year).
- The European Institute for Gender Equality (2017): gender gelijkheid impliceert een stijging van GDP tussen de 6.1% en 9.6%; de creatie van 10,5 miljoen banen (waarvan 70% bezet door vrouwen) en een stijging van de export van 0.5% als gevolg van een meer competitieve economie.



Waarom zouden we een dergelijke economie willen? (3)

Positieve effecten ook buiten de direct economische sfeer?

“Investing in women is not only the right thing to do. It is the smart thing to do. I am deeply convinced that, in women, the world has at its disposal, the most significant and yet largely untapped potential for development and peace”. (Ban Ki Moon, UN secretary general, on the 8 March 2008)

“A growing body of evidence reveals the central role of gender in both peace and development. The economic empowerment of women gives them the resources, status, and networks required to enter the public sphere, to launch political campaigns or engage in civic activism. Gender equality is closely linked to peacefulness and violence prevention, and lays the foundation for sustainable development. In short, an investment in inclusion is an investment in peace”. (IPI : Toward Peaceful, Just, and Inclusive Societies: Applying a Gender Perspective,” Estonia, December 8, 2016).



Waarom zouden we een dergelijke economie willen? (4)

Enkele bedenkingen...

- Empirische evidenties zijn gebaseerd op redenering vanuit de aanbodzijde; vraagzijde blijft buiten beschouwing.
- Empirische evidenties zijn gebaseerd op veronderstelling dat gendergelijkheid (een gender-inclusieve economie) een transitie impliceert van vrije tijd (niet-productieve arbeid) naar betaalde arbeid (productieve arbeid).
- Productieve onbetaalde arbeid blijft buiten beschouwing en daarmee ook de kosten van een dergelijke transitie, bijvoorbeeld in termen van een zorginfrastructuur.
- → 'upper bound estimates'.



Waarom zouden we een dergelijke economie willen? (5)

Nieuwe vragen in de zoektocht...

- Wat betekent de introductie van onbetaalde (zorg) arbeid voor de definitie van een gender-inclusieve economie?
- Wat impliceert een gender-inclusieve economie voor de voor de organisatie van zorg voor kinderen en ouderen?
- Wat betekent een gender-inclusieve economie voor het aantal kinderen dat wordt geboren?
- Wat betekent een gender-inclusieve economie voor (de rol van) mannen?
- ...



Intermezzo: vier 'macro' modellen rond de verdeling van arbeid en zorg in dagen per week

	mannen		vrouwen		totaal		overall
	paid	unpaid	paid	unpaid	paid	unpaid	
Kostwinners-model	5	1	0	6	5	7	12
1,5 earner model	5	1	3	3	8	4	12
dual earner model	5	1	5	1	10	2	12
twice three quarter model	4	2	4	2	8	4	12



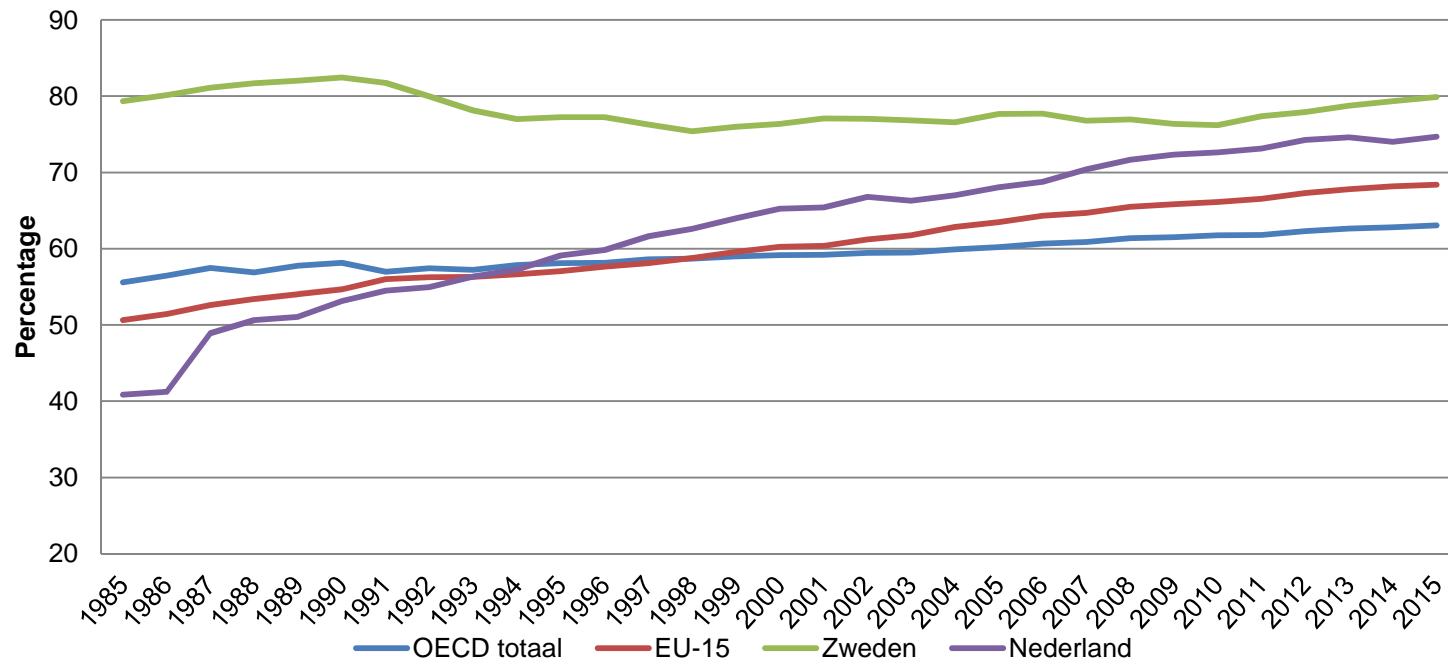
Hoe beoordelen we Nederland vanuit dat perspectief?

- Data over arbeidsmarktparticipatie, in personen en uren
- Vergelijkend perspectief binnen Europa
- Enkele internationale indices



Veranderingen in arbeidsmarktgedrag...

Bruto arbeidsparticipatie vrouwen, 1985-2015

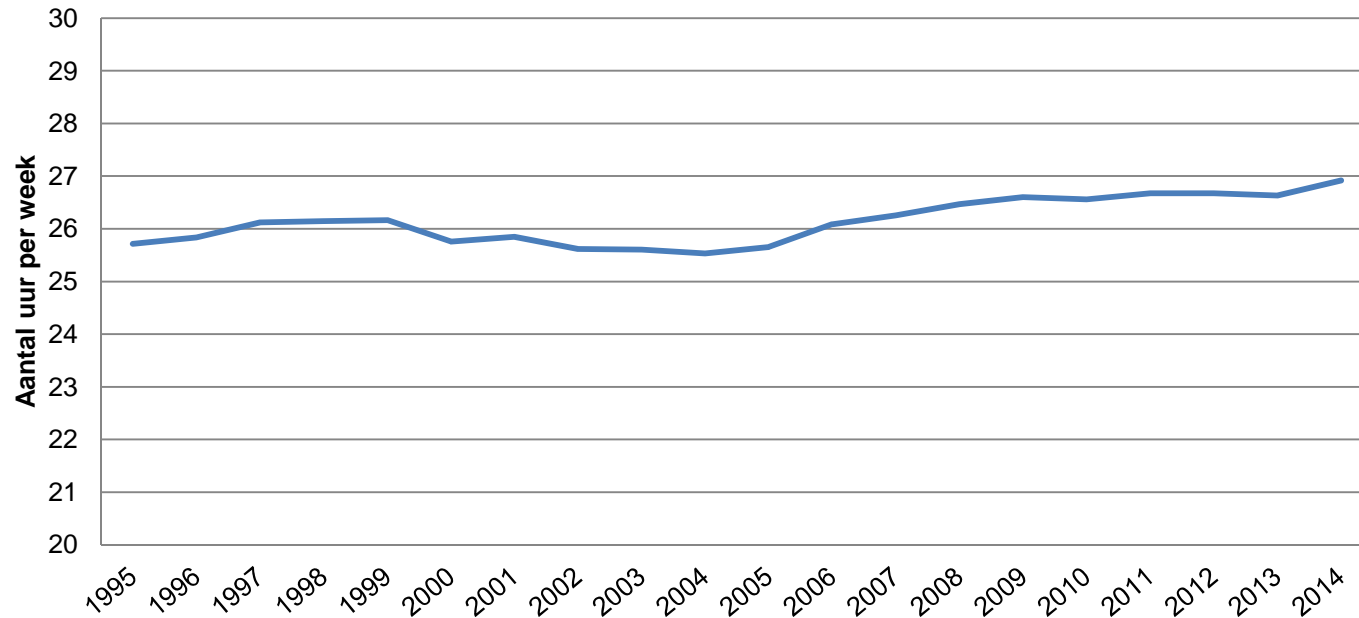


Bron: OECD



Veranderingen in arbeidsmarktgedrag...

Vrouwelijke werkzame beroepsbevolking: gemiddelde aantal uren per week

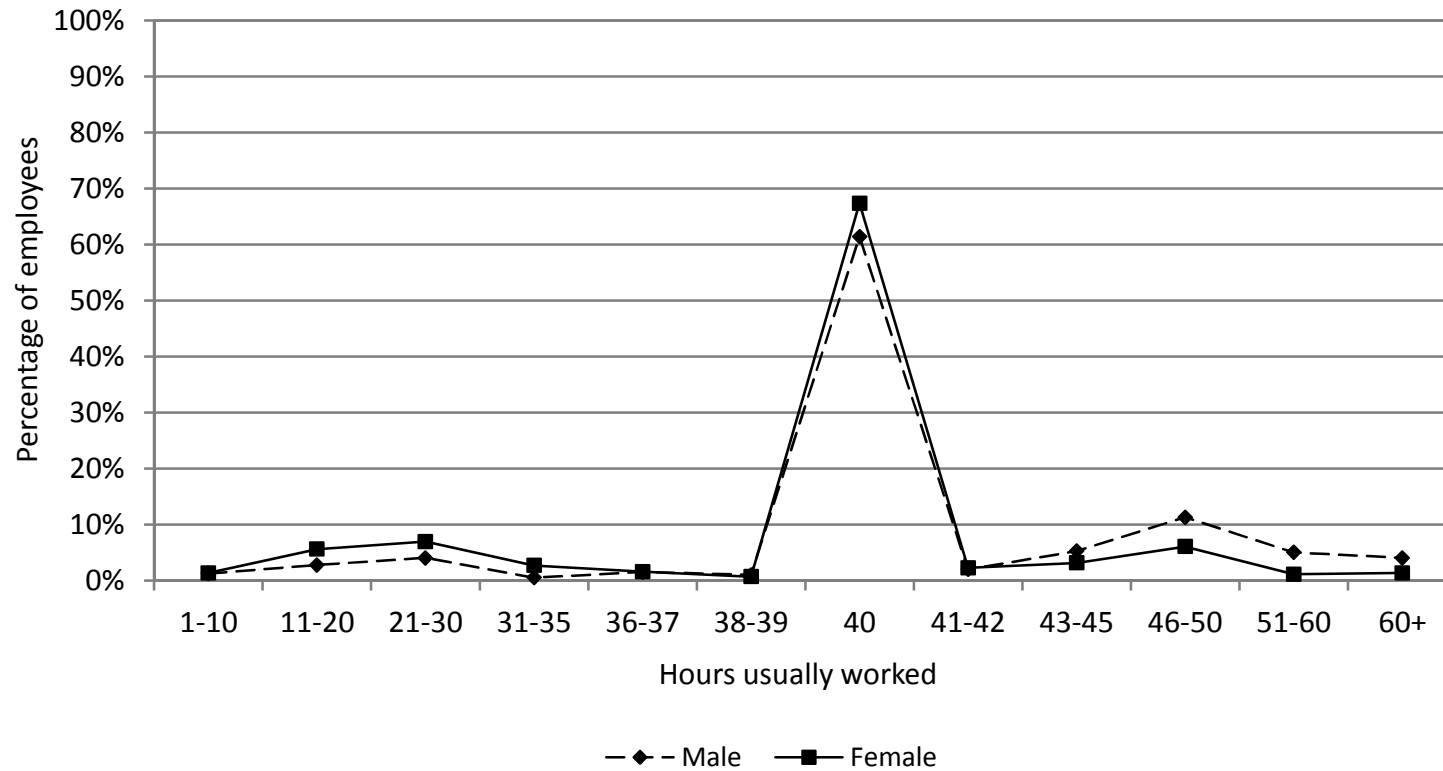


Bron: CBS

— Gemiddeld aantal werkuur vrouwen p/w



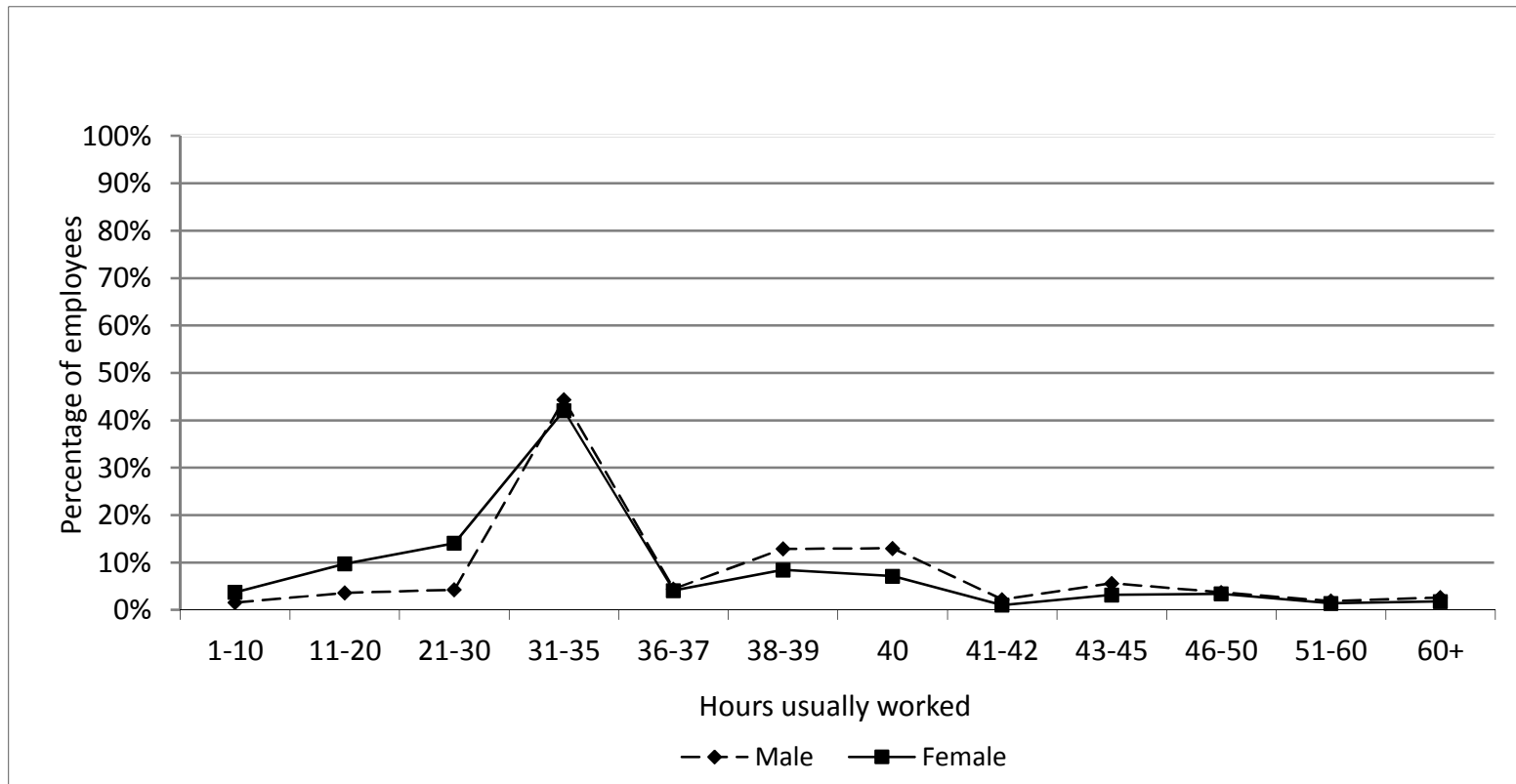
Verdeling gewerkte uren: Hongarije



Bron: Eurofound, EWCS 2010



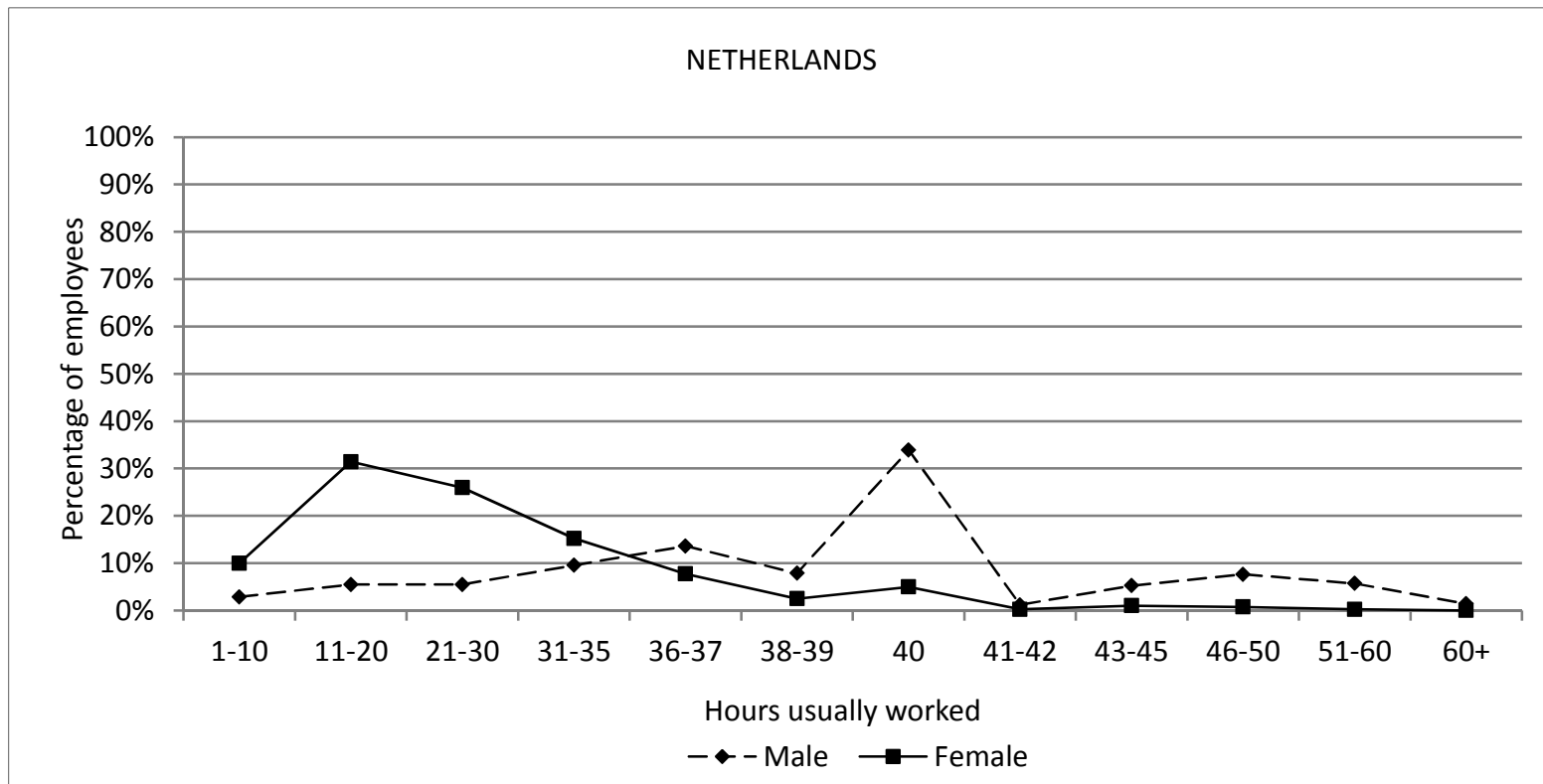
Verdeling gewerkte uren: Frankrijk



Bron: Eurofound, EWCS 2010



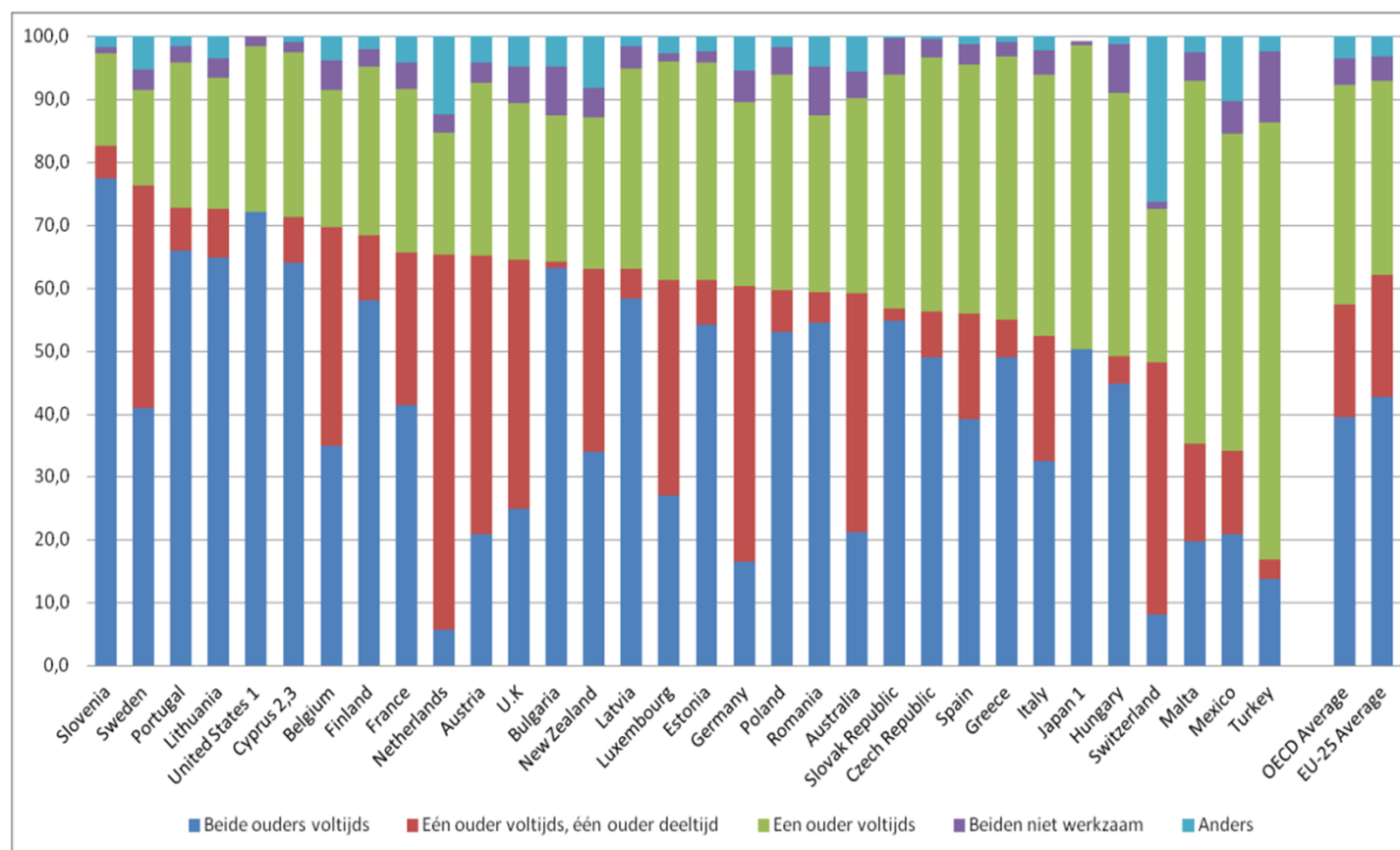
Verdeling gewerkte uren: Nederland



Bron: Eurofound, EWCS 2010

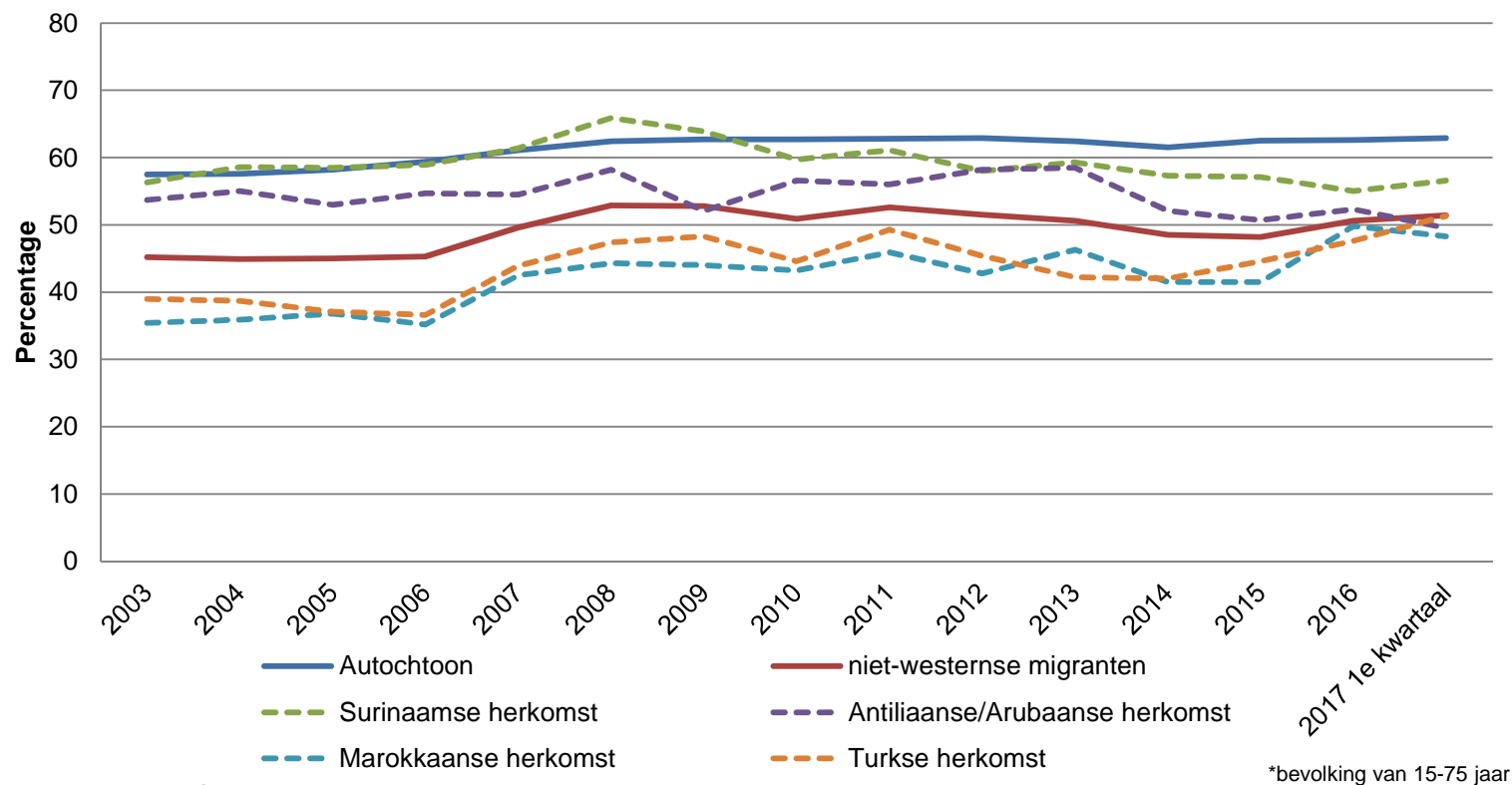
De opkomst en democratisering van het anderhalfverdieners-model

Arbeidsmarktparticipatie paren met kinderen van 0-14, 2014



Opkomst van het anderhalfverdienersmodel; twee kanttekingingen.

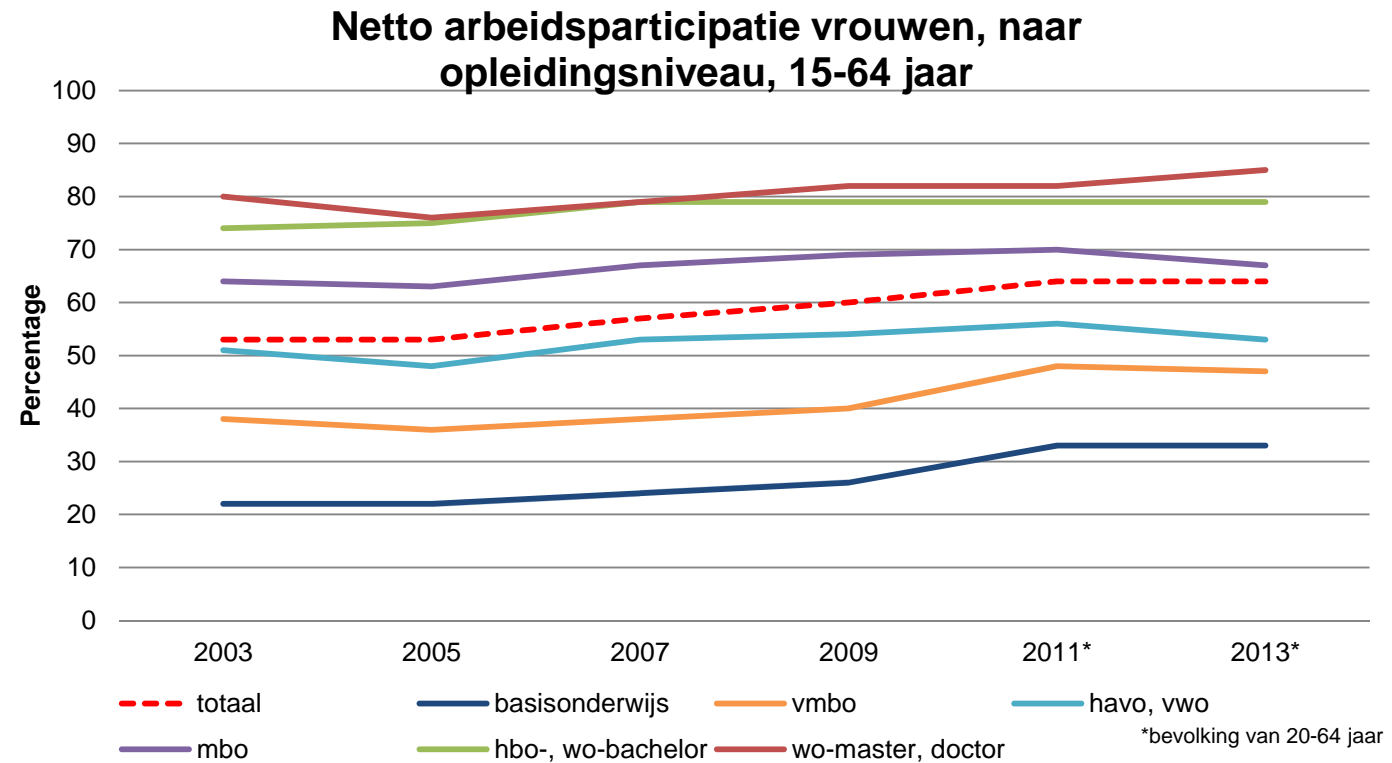
Netto arbeidsparticipatie vrouwen, naar herkomst, 15-75 jaar



*bevolking van 15-75 jaar



Opkomst van het anderhalfverdienersmodel; twee kanttekeningen.



Bron: CBS



Hoe beoordelen we Nederland vanuit dat perspectief? (1)

Some stylized facts:

- Het Nederlandse model is niet gelijk in de verdeling van betaalde arbeid;
- Het Nederlandse model is redelijk gelijk in de verdeling van totale (betaalde en onbetaalde) arbeid.
 - “Voor het bestaan van een ‘second shift’ (Hochschild, 1989) voor vrouwen in Nederland vinden we geen empirisch bewijs”. In 2011 werken mannen gemiddeld bijna 3.5 uur meer per week aan de optelsom van betaalde en onbetaalde taken dan vrouwen (M. Cloin, Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 2016) ”.
- Gegeven de verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid is het Nederlandse model ook redelijk gelijk verdeeld wat betreft vrije tijd.
- Er zijn nog steeds relatief grote verschillen naar etniciteit en naar opleidingsniveau.

Hoe beoordelen we Nederland vanuit dat perspectief? (2)

Index	Positie Nederland	EU MS hoogste score	EU MS laagste score	Aantal landen
GII (UNDP)	7 (0.057)	1 Slovenië (0.021)	54 Roemenië (0.32)	187
GEI (Social Watch)	14 (0.79)	2 Finland (0.88)	86 Malta (0.63)	168
GGI (World economic Forum)	7 (0.77)	2 Finland (0.85)	99 Malta (0.67)	142
	4 (68,5)	1 Zweden (74,2)	28 Roemenië (33,7)	28

Verder: vrouwen scoren hoog op de happiness index en datzelfde geldt voor kinderen.



Wat betekent het beleidsmatig? (1)

Gender-inclusieve economie is een gendergelijke economie

- Actief beleid op het doorbreken van horizontale en verticale segregatie → vrouwen in STEM opleidingen;
- Actief stimuleringsbeleid voor voltijdse banen;
- Faciliteren van voltijdse kinderopvang;
- Collectiveren van ouderenzorg?
- Individualiseren fiscaal stelsel;
- ...



Wat betekent het beleidsmatig? (2)

Gender-inclusieve economie is een gender-diverse economie

- Actief beleid op het doorbreken van verticale segregatie
- Actief stimuleringsbeleid voor voltijdse banen?
- Faciliteren van voltijdse kinderopvang?
- Collectiveren van ouderenzorg?
- ...



Wat betekent het beleidsmatig? (3)

Gender-inclusieve economie is een economie waar ruimte is voor betaalde en onbetaalde arbeid:

- Actief stimuleringsbeleid op het doorbreken van verticale segregatie;
- Actief stimuleringsbeleid voor meer gelijke verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid;
- Faciliteren van goede en toegankelijke kinderopvang;
- Faciliteren van zorg via verlof en/of flexibele arbeidstijden, ook voor vaders;
- ...



Naar een nieuwe definitie van een gender-inclusieve economie?

Nancy Fraser (1997): “The trick is to imagine a social world in which citizens’ lives integrate wage earning, care giving, community activism, political participation and involvement in the associational life of civil society - while also leaving time for some fun”.